

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

STRATEGIC DIRECTIONS FOR DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL ACTIVITY IN THE UNIVERSITY

Стаття присвячена висвітленню особливостей визначення стратегічних пріоритетів сучасних університетів щодо розвитку міжнародної діяльності. Здійснено аналіз сайтів різних університетів щодо розвитку міжнародної діяльності. Акцентується увага на основних стратегічних цілях різних вітчизняних університетів, які дають змогу істотно підвищити роль усіх аспектів міжнародного співробітництва загалом і міжнародних зв'язків зокрема. Виокремлено основні стратегічні напрями розвитку міжнародної діяльності закладу вищої освіти з метою інтеграції у світовий освітянський і науковий простір. Установлено, що визначення стратегічних напрямів розвитку міжнародної діяльності університету сприяє створенню можливостей експорту його освітніх послуг і наукових результатів.

Ключові слова: стратегічні напрями, заклад вищої освіти, міжнародна діяльність, розвиток, міжнародне співробітництво.

Стаття посвячена рассмотрению особенностей определения стратегических приоритетов современных университетов по развитию международной деятельности. Проанализированы сайты разных университетов относительно осуществления развития международной деятельности. Акцентируется внимание на основных стратегических целях различных отечественных университетов, которые позволяют существенно повысить роль всех аспектов международного сотрудничества в целом и международных связей в частности. Выделены основные стратегиче-

ские направления развития международной деятельности учреждения высшего образования с целью интеграции в мировое образовательное и научное пространство. Установлено, что определение стратегических направлений развития международной деятельности университета способствует созданию возможностей экспорта его образовательных услуг и научных результатов.

Ключевые слова: стратегические направления, учреждение высшего образования, международная деятельность, развитие, международное сотрудничество.

The article is devoted to highlighting the peculiarities of determining of the strategic priorities of contemporary universities regarding the development of international activities. Sites of various universities were analyzed regarding the development of international activities. The author focuses attention on the main strategic goals of various domestic universities, which can significantly enhance the role of all aspects of international cooperation in general, and international relations in particular. The main strategic directions of development of the international activity of the university with the purpose of integration into the world educational and scientific space are singled out. The author has established that determining the strategic directions of the development of international activities of the university contributes to the creation of opportunities for the export of its educational services and scientific results.

Key words: strategic directions, university, international activity, development, international cooperation.

УДК 378.014.25

Кравченко О.І.,

докт. пед. наук,
доцент кафедри публічної служби
та управління навчальними
й соціальними закладами
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Одним із основних напрямів діяльності університету є розвиток міжнародного співробітництва, підготовка студентів до здійснення професійної діяльності на рівні світових стандартів. Міжнародна діяльність закладу вищої освіти спрямована на забезпечення його інтеграції з міжнародною університетською спільнотою, отримання університетом додаткових можливостей щодо прискореного розвитку в межах Болонського процесу та Європейської інтеграції. Зростання ролі освіти й науки в суспільстві, диверсифікація, а також інтернаціоналізація вищої освіти – ці світові тенденції характеризують міжнародний компонент у діяльності університету як необхідну умову його комплексного розвитку. Міжнародне співробітництво було й залишається одним із пріоритетів розвитку сучасного закладу вищої освіти, є невід'ємним складником життя університету та розвивається в рамках єдиного процесу інтеграції вищої школи України у світову систему вищої освіти. З огляду на це, постає необхідність визначення стратегічних напрямів щодо розви-

тку міжнародної діяльності закладу вищої освіти в умовах загострення конкуренції між університетами в країні та за її межами. В Україні сьогодні існує потреба у фахівцях і науковцях, які не лише володіють базовими теоретичними знаннями, а й отримали певний міжнародний практичний досвід. Саме тому розвиток міжнародної діяльності університету варто вважати невід'ємним складником успішного європейського авторитетного університету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розвиток і функціонування університетів світового класу представлено працях Ф. Альтабаха, Дж. Салмі, А. Ржевської, О. Слюсаренко. Визначенню стратегічних напрямів сприяли праці зі стратегічного менеджменту Л. Антошкіної, В. Амелькіна, З. Галушки, О. Гарнаги, С. Гончарової, І. Ігнат'євої, Г. Кіндрацької, І. Комарницького, М. Мартиненка, Є. Мироненко, З. Шершньової та ін., праці зі стратегічного управління навчальними закладами О. Белан, О. Кравченко, О. Маккав'єєвої, О. Мармази, Ю. Логвиненка, С. Натрошвілі, В. Огаренка, С. Салиги, Т. Сорочан, В. Шевченко, О. Яришко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте питання стратегічного розвитку міжнародної діяльності закладів вищої освіти раніше не розглядалися.

Мета статті полягає у висвітленні основних напрямів розвитку міжнародної діяльності закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. У процесі розбудови міжнародної діяльності закладів вищої освіти закладалися нові традиції й механізми, вирішувались завдання, важливі як для кожного окремого університету, так і для всієї України. Серед них – здійснення інституціональних змін на основі акумуляції міжнародного досвіду, посилення міжнародної проектної, освітньої й наукової діяльності, використання механізмів розвитку міжнародної співпраці через створення спільних міжнародних структур, розширення програм подвійного диплома, мережування в регіональних і глобальних програмах, міжнародний трансфер технологій тощо. Основні напрями міжнародної діяльності університету вміщують освітні послуги для іноземних студентів; участь у міжнародних грантових програмах, конференціях, семінарах, симпозиумах; співпрацю із зарубіжними університетами.

Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, а також усе наполегливіше веде роботу з практичного приєднання до Болонського процесу [1, с. 10].

У статті 75 Закону України «Про вищу освіту» зазначається, що основними напрямками міжнародного співробітництва вищих навчальних закладів є участь у програмах двостороннього та багатостороннього міждержавного й міжуніверситетського обміну студентами, аспірантами, докторантами, педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками; проведення спільних наукових досліджень; організація міжнародних конференцій, симпозиумів, конгресів та інших заходів; участь у міжнародних освітніх і наукових програмах; спільна видавнича діяльність; надання послуг, пов'язаних зі здобуттям вищої та післядипломної освіти, іноземним громадянам в Україні; створення спільних освітніх і наукових програм з іноземними вищими навчальними закладами, науковими установами, організаціями; відрядження за кордон педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників для педагогічної, науково-педагогічної та наукової роботи відповідно до міжнародних договорів України, а також договорів між такими вищими навчальними закладами й іноземними партнерами; залучення педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників іноземних вищих навчальних закладів для участі в педагогічній, науково-педагогічній і науковій роботі у вищих навчальних закладах України; направлення осіб, які навчаються у вищих навчальних

зкладах України, на навчання в закордонних вищих навчальних закладах; сприяння академічній мобільності наукових, науково-педагогічних працівників та осіб, які навчаються; інші напрями й форми, не заборонені законом [3].

На веб-сайтах закладів вищої освіти України зазначається, що у сфері міжнародної діяльності пріоритетними завданнями є розвиток міжнародної академічної та наукової мобільності, участь у міжнародних освітніх і наукових програмах; інтенсифікація розповсюдження інформації про можливість участі в міжнародних проектах серед кафедральних колективів з метою їх залучення до підготовки проектних заявок і реалізації міжнародних проектів; упровадження системи дистанційного викладання курсів окремих дисциплін з метою залучення іноземних фахівців до викладацької діяльності в університеті; активізація роботи з пошуку зарубіжних ЗВО-партнерів для розроблення й упровадження в навчальний процес напрямів підготовки з отриманням подвійних дипломів про вищу освіту; впровадження в практику системи оцінювання міжнародної активності кафедральних колективів для підвищення їхньої ролі в міжнародній діяльності університету; посилення роботи з пошуку можливостей отримання грантів для участі студентів і викладачів у міжнародних освітніх програмах, зокрема стажуваннях; забезпечення координації діяльності підрозділів університету з розроблення та виконання міжнародних угод і договорів; розширення географії міжнародних зв'язків і прагнення до визнання й зростання авторитету університету на міжнародній арені.

Концепція стратегічного управління освітньою організацією – це система поглядів, ідей, положень, уявлень, що зумовлюють мету, завдання функціонування та розвитку, механізми суб'єкт-об'єктної взаємодії, характер відносин усередині освітньої організації, урахування впливів середовища (як внутрішнього, так і зовнішнього) на її розвиток [2, с. 88]. Власне концепція стратегічного управління освітньою організацією створює підґрунтя для формування ефективного механізму розвитку всіх підсистем університету, зокрема розвитку міжнародної діяльності.

З метою з'ясування найбільш популярних стратегічних напрямів щодо розвитку міжнародної діяльності університету вивчено сайти університетів України. У ході вивчення виокремлено такі стратегічні цілі з розвитку міжнародної діяльності різних університетів:

- установлення нового партнерства, активізація та поглиблення пріоритетних напрямів співпраці з наявними партнерами – зарубіжними закладами вищої освіти, установами, професійними громадськими організаціями й підприємствами, задля розширення досліджень і забезпечення взаємозв'язків через обмін знаннями;

- розвиток системної роботи з пошуку й отримання грантів, участі в реалізації міжнародних програм освітніх і бізнес-проектів;
- реалізацію міжнародних освітніх програм і довгострокових договорів про співробітництво, сприяння обміну студентами із закладами вищої освіти Європи та інших країн;
- розвиток діяльності з університетами-партнерами щодо подвійного дипломування, розширення переліку баз практики, забезпечення мобільності викладачів і студентів;
- активізацію організаційної роботи з питань розширення контингенту іноземних громадян для навчання в університеті;
- забезпечення інформування міжнародного середовища про діяльність університету через: офіційний сайт, соціальні мережі, інформаційні буклети англійською та іншими мовами, участь представників у міжнародних виставках, форумах, конференціях;
- розширення переліку заходів для інтеграції в освітню та наукову діяльність університету культури інших країн світу з широким залученням студентів та аспірантів;
- розроблення й реалізацію щорічних програм поглиблення вивчення англійської та інших мов студентами, аспірантами й науково-педагогічними працівниками університету;
- здійснення рекрутингу іноземних студентів через посольства, агентства тощо, з якими підписані договори про співпрацю;
- збільшення кількості викладачів, які мають досвід навчання або роботи в зарубіжних університетах;
- активізацію участі університету в діяльності міжнародних асоціацій;
- забезпечення умов для проходження студентами практики в зарубіжних університетах;
- сприяння міжнародній сертифікації університету для забезпечення унікальності й високого попиту його освітніх послуг;
- розширення міжнародної співпраці через ефективну реалізацію потенціалу дво- та багаторонніх угод із зарубіжними університетами й науковими установами;
- активну участь університету в підготовці заявок і виконанні міжнародних освітніх і наукових проектів як у межах міжурядових угод, так і під егідою Європейської комісії;
- розширення переліку навчальних дисциплін із викладанням іноземними мовами для збільшення контингенту іноземних студентів;
- інтенсивний обмін здобувачами вищої освіти, науковими та науково-педагогічними працівниками в межах програм академічної мобільності й проведення наукових досліджень;
- широку інформаційну рекламу університету через приєднання до міжнародних баз даних, рейтингів, асоціацій тощо;
- організацію та проведення мовних літніх шкіл для здобувачів вищої освіти із зарубіжних університетів-партнерів;
- проведення маркетингових досліджень європейського і світового ринку, пошук і впровадження ефективних механізмів експорту власних освітніх і наукових послуг, посилення інтеграції у світовий і європейський освітній і дослідницько-інноваційний простори через створення спільних наукових програм, проектів, розроблень, упровадження інноваційної системи підготовки фахівців, компетентних у галузі інноваційно-проектного менеджменту, з високим рівнем наукової мобільності.
- розроблення комплексної програми підвищення міжнародної конкурентоспроможності університету з урахуванням наявного потенціалу, а також фінансових, кадрових, інфраструктурних і нормативних обмежень з метою подолання імпортно-експортної асиметрії освітніх послуг, що склалася, і просування університету на міжнародному ринку як визнаного центру юридичної освіти;
- формування унікального впізнаваного у світі бренду університету, зокрема, шляхом просування власних інтернет-ресурсів і реклами, присутності на міжнародних освітніх заходах, у закордонних наукових виданнях тощо;
- забезпечення участі університету в найбільш важливих програмах і проектах Європейської Комісії, Європейської асоціації університетів (European University Association, EUA); Європейської асоціації юридичних факультетів (European Law Faculties Association, ELFA), Європейської асоціації із забезпечення якості вищої освіти (European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA), інших асоціацій та організацій за напрямками досліджень;
- забезпечення участі університету в програмах і проектах, які реалізуються в Україні міжнародними організаціями та фондами, Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), Американськими Радами з міжнародної освіти (American Councils for international education), ОБСЄ, НАТО, Радою Європи, ОЕСР, Міжнародним Вишеградським Фондом та ін.;
- створення міжнародних партнерств для участі в щорічних конкурсах у межах програм, що фінансуються Європейською Комісією та національними благодійними фондами (Horizon 2020, Erasmus+; DAAD; EduFrance; British Council та ін.);
- проведення моніторингу пріоритетів у сфері освіти, визначених у програмних документах ООН, ЮНЕСКО, Європейського Союзу, ОЕСР, Міжнародної асоціації університетів, Європейської асоціації університетів, інших міжнародних організацій, з метою оперативного реагування на нові завдання та виклики сучасності;
- залучення провідних міжнародних фахівців до проведення зовнішньої експертизи й аудитів наявних освітніх програм з метою забезпечення

якості освітньої діяльності відповідно до найвищих світових стандартів, а також з метою підвищення ефективності управління Університетом;

- розвиток інформаційної та організаційної системи забезпечення міжнародного співробітництва: створення порталу англійською мовою, регулярне перевидання буклетів і брошур про спільні програми й проекти, можливості навчання в університеті іноземних студентів;

- стимулювання й підтримку ініціатив студентів і викладачів, спрямованих на модернізацію університету, запровадження інноваційних проектів у партнерстві з іноземними закладами освіти й науки;

- формування бази випускників Університету, що працюють в іноземних країнах, створення умов для їх активного залучення до академічного та культурного життя *alma-mater*.

Отже, у ході вивчення стратегічних цілей різних університетів нами виокремлено найбільш суттєві стратегічні цілі щодо розвитку міжнародної діяльності закладу вищої освіти:

- розширення міжнародної співпраці через ефективну реалізацію потенціалу дво- та багатосторонніх угод із зарубіжними університетами й науковими установами;

- збільшення контингенту іноземних студентів в університеті;

- активну участь університету в підготовці заявок і виконанні міжнародних освітніх і наукових проектів як у межах міжурядових угод, так і під егідою Європейської комісії

Висновки. Отже, резюмуючи, зазначимо, що визначення стратегічних напрямів щодо розвитку міжнародної діяльності університету дає змогу раціонально використовувати набутий досвід під час роботи з іноземними партнерами й організаціями; сприяє підвищенню професійного рівня професорсько-викладацького складу і студентів, посиленню матеріально-технічної бази університету, розширенню кругозору та сфери інтересів університетської молоді.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Давидов П.Г., Жуков С.М., Поцулко О.А. Вища освіта в Україні. Університетська освіта: навч. посіб. для студ. ВНЗ освіти. Донецьк: Світ кн., 2012. 200 с.

2. Освітній менеджмент в умовах змін: навч. посіб. / Л. Калініна, Л. Карамушка, Т. Сорочан, Р. Шиян та ін.; за заг. ред.: В. Олійника та ін. Луганськ, 2011. 308 с.

3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Освіта*. UA: веб-сайт. URL: <http://ru.osvita.ua/legislation/law/2235/> (дата звернення: 08.04.2019).